

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. septembra 1851.

D r u ž t v o,

ktero bode dobre bukve za Slovence izdajalo in jih med njimi razširjevalo.

Dober in zlahten je sad, ki ga društva donasajo s tim, da dobre knjige med ljudi razširjajo. Nočemo tukej imenovati vse tiste društva, ki so jih naši nemški brati u te namén napravili. Mi le pokažemo totej na društvo sv. Janeza Nepomucenskega na Českem. To društvo že dolgo lét vsako léto lépo število koristnih knjig prav dober kup med česko ljudstvo razpošle, in tako sveto véro in lépo zaderžanje obvarje, poterdjuje in razprostira. Mi Slovenci drugim narodom in svojim bratom na Českem ne smémo zadej ostati, posebno kedar gre za sv. véro in lépo zaderžanje, kedar gre za pravo, za véčno srečo človeštva. Pa vendar naše dolgo ne obdélano polje je široko — kar se od nas tirja, je imenitno in težko: za to je nam tréba več délavcov in sdruženih sil in moči. To je nas gnalo, društvo osnovati za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence. Postave tega društva mi podpisani u imenu in po volji mnogih prijateljev tukej oznanimo in vse lépo povabimo k temu društvu pristopiti. Zarés! Namén tega društva je lép in zlahten. Društvo ima skerbéti, da se kersanski in pobožni duh, zavolj kterega slavjanski narod povsod in že odnékdaj slovi, ob varje in poterdi, — društvo imá skerbéti, da se ljudem, ki se bodo u šolah mnogo lépih réči naučili in potem taj radi brali, dobre in koristne bukve u roke dajo, da jim ne bode tréba po slabih in prepovedanih knjigah prašati in segati, društvo imá učenim Slovencem, kterih veliko štejem, priložnost dati, da svoje književne déla gotovo in saj brez svoje lastne zgube med ljudi spravijo, — društvo bode po tem vsim pa tudi pripomagalo, da mi svojo književnost in svoj jezik olépsamo in obogatimo in tako tudi slovenski narod na višjo stopnjo prave kersanske omike in izobraženosti povzdignemo. Te namén je tako obsiren in težaven, da ga le sdružene sile in moči doseči zamorejo, — je pa tudi tako lép in zlahten, da ga bodo duhovne in deželne oblastnije, vsi prijatelji človeškega roda in vsi domorodci gotovo na vso moč podpirali.

Zato taj se poprimimo tega svetega déla s terdnim zaupanjem na Boga, na pravično in zlahtno réč, na ljudi dobrega serca in na slovenske domorodce!

Célovec 27. julija 1851.

And. Einšpieler s. r. Franjo Zorčić s. r. Jožef Rozman s. r.
kaplan u Celovcu. špiritual u Celovcu. korar u št. Andraža.

Anton Janežič s. r. Dragotin Robida s. r. Matija Majar s. r.
učitelj slovenščine. c. k. zač. učitelj. izvol. faj. u Gorjah.

Balant Lesjak s. r. Gregor Somer s. r.
fajmošter u Dvoru. učitelj u Borovljah.

Postave

društva za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za
Slovence.

§. 1.

Društvo se imenuje: »Društvo sv. Mohora.«

§. 2.

Namén društva je: na svetlo dajati in razširjevati dobre knjige, ki um, serce in voljo ljudi razsvétliti in požlahtniti in se zraven tudi dober kup razprodajati zamorejo.

Društvo se s politikó na nobeno vižo ne bode pečalo; zato ne bode nikolj ljudi zastran politíških réči podučevalo, tudi nikolj časopisov, oznanil alj bukev, ki bi u politikó segale, na svetlo dajalo, tudi nikolj in na nobeno vižo takih pisem razširjevati pomagalo.

Društvo ne bode na svetlo dalo nobenih bukev brez da bi od kake škofije poterjene ne bile; to se bode vsigdar in vselej oskerbelo.

§. 3.

Družnik (člen tega društva) more biti:

- a) kdor na léto nekaj gotovega plača. To snese za učitelje ljudskih šol na deželi in za učence na léto 1 fl. 30 kr. srebra, za vse druge pa na léto 3 fl. sr. Plaćati se to mora pol ali celo léto popréd in sicer pri odboru dotične škofije. Te odbor pošle sprejete denarje bukvarnici Janeza Leona u Celovcu. Dalej plačajo goraj imenovani učeníki in učenci, kedar k društvu pristopijo, 30 kr. sr. vsi drugi pa 1 fl. sr. upisnine.
- b) kdor se od odbora zavoljo posebnih zaslug za družnika izvoli. Družnik neha biti:
- a) kdor svojevoljno izstopi in to ustmeno alj pismeno oznani.
- b) kdor edno celo léto čez odločeni čas svojega doneska ne plača.

§. 4.

Eden vodja in odbor, obstoječ iz 12 odbornikov, bodeta »društvo sv. Mohora« obravnovala, vodila in oskerbovala. Za te odbor izvoli vsaka slédečih škofij: Goriška, Labudska, Ljublanska, Sekovska in Teržaška škofija po dva odbornika, Kerska škofija pa tri odbornike, in sicer izmed tistih družnikov svoje škofije, ki u Gorici, Celju, Ljublani, Mariboru, Terstu in Celovcu stanujejo.

Družtveni odbor izvoli po večini glasov ednega izmed treh Celovskih odbornikov za vodja društva, tako da po tem tudi za Kersko škofijo dva odbornika ostaneta.

Za léto 1852 se bode te odbor tako začasno sostavil, da se bota dva u imenovanih mēstih prebivajoča družnika za to opravilo pismeno naprosila, u Celovcu pa tri. Za prihodne léta se bode pa družtveni odbor

po večini glasov svobodno izvolil. To se bode takole zgodilo: kedar družnik svojo lētnino plača, družtvenemu vodju naravno alj nenaravno u zapečatenem listu imenuje dva družnika svoje škofije, ki u goraj naštetih mēstih stanujeta in ki u lētnem imeniku družnikov stojita, ter pristavi, da nju za odbornika izvoli. Družniki Kerske škofije pa izvolijo na to vižo tri u Čelovcu stanujoče odbornike.

Družtveni vodja s obēma odbornikoma u Čelovcu oskerbuje tekoče opravila, vodi, naredi in oznani vsako lēto rajtingo, kakor tudi imenik družnikov. Ravno tako tudi on u zvnajnih zadevah družtvo nadomēstuje in zagovarja.

Odbor si dopisuje in tako po večini glasov razsodi, ktere knjige in u katerem redu se imajo tiskati, on poslane rokopise pretresuje, jih kakemu škofijstvu za poterjenje predloži, razsodi, ktere knjige tiskati in izdati se posebno potreбно in dobro kaže, dalej tudi odloči in razdēli darila, plačila itd.

Ako je na obēh straneh jednako glasov, razsodi vselej vodjev glas.

§. 5.

Srēdstva, s kterimi bode družtvo svoje potrebe oskerbovalo, so:

- a) lētnine družnikov
- b) dobrovoljne darila,
- c) denarji, ki se bodo iz razprodanih bukev dobivali.

§. 6.

Dobički, ki jih družtvo družnikom donaša:

- a) vsaki družnik dobī vsako lēto in brez dalnega plačila po najročnejšem potu in naj več, ko bode mogoče, tiskanih knjig. To se pa samo od sebe zastopi, da bode število teh knjig naraslo, kakor hitro bode papir boljši kup, in kakor hitro veliko ljudi k družtvu pristopi;
- b) vsaki družnik ima pravico, družtvenej vodnji kej nasvētovati in priporočiti;
- c) nekterim družnikom se ponujajo še posebni dobički. Čisti donesek se bode namreč vsako lēto na tri ednake dēle razdēlil. Perva tretjina se izroči odboru, da jo za nepredvidjene zadeve in potrebe pri roci ima; — druga tretjina se bode vsako lēto na darila za najboljše uēence in šolske pripravnike po razsodbi odbora oberninila, — poslednja tretjina se pa odloči za najboljše in naj pridnejše slovenske uēenike, kakor bode to družtveni odbor razsodil in za dobro spoznal.

§. 7.

Te postavbe se smejo le tedaj premēniti, ako to dvē tretjini odborikov dovolite.

Ako to družtvo, naj bode na kakoršno vižo hoče, saksebe gre, družtveni odbor razsodi in sklene, kaj se ima s njegovim premoženjem zgoditi.

L e p ô t a.

Prekрасna je rožca na vertu cvetela,
Na nebesu zora ni lepša bila;
Široko okrog je naj bolje slovela,
Bi rekel, ne manj od srebra in zlata. —
Pa pisan metuljček zdaj lahkega krila
Jo sem primahljá. Le zagledati jo
Se hitro usede, jo gerli, omila,
Da zmoti jej glavco in serčice clo.
Ah, kratko veselje! — že sonce pripeka,
Jej lice povene — metulj odléti.
Zdaj vbožica hira in tužno zaveka:
„Lépôta, lépôta, kak grenka si ti!“ —

Bal. Janežić.

G o s l a r.

Nekaj iz hervatskih običajev.

(Po Poljskem.)

Okno moje sobe je odperto. Če ga ravno zaklanja prijetna šenca verbe žalostinke pred pekočimi sončnimi žarki, mi je vendar odprt izglede na mestne zidine tje do vrat pred mostom. Zraven mosta sedi človek, in okoli njega se zbira in skuplja neprenehoma mlado in staro od rujne zore do tverdega mraka. Različni ljudi se sprehajajo semtertje, pa le redko, da bi kak Hrvat ali Hervatica mimo šla in se ne vmesala v trumo željnih poslušateljev. Te človek sedi na nekem kamenu zraven pôta in poteza s kratkim zavijenim lókom na prostem instrumentu, javorove gôšli imenovanem, ktere kakor basetel med prekrižanimi nogami derži. K tej godbi prepêva prosto jednoglasno pšmico, v kterej proslavlja dèla hrabrih junakov, ki so živili tedaj, ko se še ni Kosovo s serbsko kervjo napojilo. —

Človek te je slêp goslar. Na licu mu je poznati pekoči žar južnega sonca. Pa temu ni čudo. Zakaj on sedi cêle dneve pred mestnimi in selskimi vrati in gleda jednako proti višini nebeškeje, iz ktere se žarki sonca tega zemaljskega blagotvorca, v njegovih zaprtih zenicah vtrinjajo. Če ravno ga poliva sonce po čelu, on vendar ne neha prebirati strune svojih gosel, in kakor da bi htel sonce prisiliti, da mu razsvetli vèčno noč, ga nepremično zatvorenimi očmi sledi. Oči pšmika se ne bojê žarkov velike te dnevne zvêzde, zakaj njegove zenice so na vêke zatvorene: one ne znajo, kaj je modrina nebeška, kajli krasota mile spomladi; one ne poznajo ne svêta ne ljudi. Kar se v njem giblje in živi, to ni pogled sedajnosti, temuč samo spomin davnih časov, spomin

minulih genijev. In to, kar sladko-žalostnim glasom prepēva, to ni slad mile spomladi ne nadušenje sladke ljubēzni, to je velika, ēe ravno s slabim in prostim glasom, pa vendar s silnim duševnim užitom spēvljana dogodivščina podjarmljenega naroda. Na zemlji mu leži širok klobuk, pa ne da bi ga branil sončnega žara, temuē da mu ēuva sivo glavo merzlega dežja. Dobrodušni Šerežani in Bošnjaci mu meēljejo v nja kakor v hranivnico bakrene krajcarje v zamēno za zlate pēsmе, s kterimi poslavlja Lazara, Marka in Miloša. — Slavjani na južnem brēgu Dunave so junaci, da jim v bojih ni slike ne prilike. Oni so krepkih udov, pogumni vsterpljivi, zraven pa še prosti in blagega serca. V Černej gori bijejo neprestano boj s divjimi Turci, ki so se po dolinah njih domovine razposelili; pa zakaj bijejo te vēčni boj? — zavolj kamenitih stēn in visokih planin. Kader ogleda bēli svēt, mu že visi pri zibeli orožje, in kader stopi v vēčno tmīno črnega groba — kar skorej vsakega Černogorca v boju s Turci zadene — šele tedaj prestane vojak biti. Nad brēgom berze Drave in bistre Dunavē je Hervat in Serbljin zmiraj pripravljen na kervavi boj s divjim sosedom Turčinom. On se rodi in vmerje kot vojšak. Serbljin ne mōre ne na minulo pozabiti zlatih danov čara Dušana; zato je pa tudi vēčna vspomēna in osveta vsajena v njegove persi proti dobitniku na Kosovem polju. — Žena opravlja hišne posle, in nedorasli otroci in hromi ali stari ljudi obdēljujejo polja. Čega se pa slēpec loti? Njemu je zaupal Bog dogodivščino naroda, da jo kot sveto dēdinstvo priēa in oslavlja v nevmerjoēih pēsmih, presajajoēi jih s pokolenja v pokolenje v širokem perivoju (vertu) pod milim nebom. On razveseljuje s njimi bogabojeēi narod, kteri te pēsmе nevmerlih svojih predēdov v svoje serce usaja, kakor sēme, iz kterega ēe se enkrat razviti silni bojni duh. Kdor je v Serbii slēp rojen bil ali koga je poznej nemila osoda na vēke sonēne svētlōbe oropala, temu je odperl Bog drugo vrēlo ēuvstev, da mu nadomēstuje zgubljeno veselje. Takemu je dal Bog liro Apolovo. Takemu ustroji oēe ali brat gosli, s kterimi se bodoēi pēsnik naroda podā v gosto dobravo stolētnih dobov, in poslušā željnīm ušesom šumljanje dreves, pihanje vētrov in prijetno žuborenje plic — kratko reēi — on se trudi usisati vse krasote narave, da jih poznej, ko se enkrat v njegovej duši preobražijo, spel preobražene s čarovno silo iz dna svojega serca izvabi.

Tako izuēen se spel podā med svēt, gre pred mēstna vrata, in poslušā tam tiho sedē pēsmе gdēkakega goslarja. V njegovo dušo se vtisne živa slika Dušana, Marka, Miloša Obiliča, Lazara in Črnega Jurja. Sedaj je popolnoma izuēen; v njegovej duši se mēnja slika s sliko in vsakej se priklada nova s vlastno snago (moējo) izumljena pēsem; on je že okusil dražesti Vil, in zdaj potuje od sbora do sbora, od jednega ēudotvornega mēsta v drugo, iz sejma na sejem. Tako presadja on dogodivščino svojega junaškega naroda iz zaroda u zarod in dobivlja si za te zlate pēsmе bakrene krajcarje v svoj klobuk.

Kar se je moj goslar pred mēstnimi vrati nastanil, ne grem noben večer od doma. Moja prijateljica gospa M. mi je že trikrat pisala in me na čaj povabila s obečanjem da me bo s nekoliko novimi kvadrilami razveselila, ki je jih ravno iz Dunaja dobila. Jes jej pa odgovorim, da mi ni ne za čaj ne za kvadrile, dokler moj goslar na mostu sedi. Gospa M. se mi ne mōre dosti naēuditi, kako me kej take proste reēi zanimati mōrejo. Ona imā te goslare samo za kokolj, ki so velika

zaprëka napredka slavenskih plemen. Kukavica! To so njene navadne besëde, kader se o tem èistem, poetiènem in še nepokvarjenem narodu razgovarjava; zakaj onà se je navadila, ga s laktom naše civilizacije mèriti. Ona ni v stanu zapopasti, kako v tem goslarju povëslnica naroda, kakò se v strunah njegovih gosel prihodnost južnih Slavenov odziva.

Jaz sim jej odrekel povabilo — in ostanem domà. Verba ki mi okno zaslanja, mi vendar še ostavlja toliko prostora, da svojega goslarja viditi, in ko tiho postane, slišati in vsako njegovih besëd razumiti môrem. Ne jeden glas mi ne vteèe.

Snoèi je prepëval èudno povësť od nekega granièarja, iz ktere sem le toliko izvzeti môgel, da ga bojo skorej, ne vem kje, obësili:

„Oj zeleni u dobravi hraste!
Skoro èeš se s bratjom razstaviti,
Skoro èe te u vis podignuti,
Ter èeš momku za vësala biti“ itd.

Tako nekej se pësem začne. Granièar sedi v tamnici, oddaljen od svojih otròk. Njegovi sužniki, ki so veèidël zavolj razujzdanosti ali hudodelstev zaperti, se rugajo in šalijo s šibami, ki jih bodo preterpeti imeli. Vino pijo in si vganujejo, kdo èe veèbart gori in doli skoz šibe iti. No skoz železne rešitke je viditi vjetnika, ki èelo zamišljen ne porajta šal svojih drugov. Njegovo serce je že okamenelo, nobena šala ga ne mièe več. Samo njegovo oko se vpira nepremièno v ono stran za mèstom, kjer se nad brëgom rëke sënice gostih dobrav vidijo in se pod dobrovo prostrana livada razprostira. Zakaj tam se imà zajtre nad vboгим vjetnikom izveršiti obsodba k smerti od regimentnega avditora podpisana. Bëdni suženj, v cvëteèej dobi možkih lët, se mora loèiti od svëta, mora pasti za žertvo smerti, èe je ravno pošteno živel. Mlad se je oženil, kakor je to navada pri granièarjih, da si privede pomoè v hišo, pa vkratkem je postal oèe osmero slabih otroèièev. Ker ga je verh tega še nemila vojska tlaèila, je le s velikim trudem in požertvovanjem svojo vboго družino hraniti in živiti zamogel. Nerodovitnost poslëdnjih lët in posebno vojaška služba, ki ga je vsakega mësca malo da ne na dve nedelji od doma oddaljila, je ga clo na beraško palico pripravila. Da bi si potroškov saj za nekaj vmanjšati môgel, sklène naj staršega sina v mèsto oddati, da se kacega rokodëlstva nauèi, vendar to polkovnik nedopusti; zakaj te jedini, ki bi bil oèetu med sedmero otroci saj nekaj pomagati mogel, je bil cesarski — vojsak. Malo èasa je še preteklo, ter se mu tudi žena po mnogem terpljenju v vëènost prestavi.

„Ženo! i ti si me ostavila,
Ki si gladnoj dëci hleb dëlila,
Jao meni do visoka neba,
Tko èe pomoè, tko li podat hleba?“ itd.

Tako preлива suženj gorke solze nad smertjo žene svoje. Njegov soved, miloserèen stražmešter, ganjen toliko nesreèe je vzel k sebi jedno dëte. Malo se mu olajša, pa samo malo, zakaj še jih cvili sedmero èer-vicev, ki je jih trëba preživiti.

„Sta da èinim, jадna sedmorice,
Plaèe, javëe dvë nedelje danah
Dvë nedelje bëdne kukavice
Što me mole hleba bez prestana“ itd.

Krasen je bil te večer, ko je on tako svojo verno drugarico oplakoval. Smertna tišina je zavládala na zemlji; zakaj čela narava, pokrita plajšem noči, je počivala v sladkem sanju. Bledi mēsec je razsvētoval zemljo s svojimi srebrnimi traki, kakor podne žarko sonce. Mnogoteri je vtudjen v sladkem spanju nove sile za prihodaj den cepil, ko naš bēdni graničar zapusti svojo kolibo (bajto). Globoko se zamisli, kar zasliši po česti škripanje kol. Bili so to trgovci, ki so žito iz Banata dovažali. Znano je iz časopisov, kako sramotno so nekteri trgovci s žitom na Ogerskem kupčevali. Jaz sim to sam s lastnimi očmi vidil, kako se je narod puntal proti bezdušnim prekupiteljem žita, ki so se s gladom svojih sobratov mastili in svoje aržete polnili. Najti je med ljudstvom činov, ki ga v peklenu brezno pogreznajo, vendar imā tudi taci, da mu vrata nebeska odpirajo. Ljubav, zavid, osvēta, pohlēpa za slavo in gospodovanjem, to so te silne in nepodnesljive strasti — pa kaj je vse to proti gladu Ugolino ostane zmiraj naj žalostnejša tragedija.

„Ah dvadeset kol, s žitom napo'njenih,“ jame spet siromak okupno prepēvati:

„Jed'a što ih konji mogu vući,
Ugrezla su duboko u pēsak,
Slugam duha od muke nestaje;
Bože! dvaest žitom punih kolah,
Moja dēca od glada umiru
Oj kažite, šta sam činit morao?“ —

Sila ga premaga; potegne izza pasa hanžar, priskoči k zadnjemu vozu in ga porine med žaklje, v nadi, da se bo iz njega polno žita izsulo — pa gorje njemu do milega Boga — mēsto žita, ki ga je pričakoval — se pcedi za hanžarom rudeča kervca. — Vidili ga je, skoz rešetke, kako roke zvija in zdihuje:

„Oj prokleta tergovalčka duša
Nisam iskao jadan tvoje duše,
Nego žita, da si dēcu spasim.“

(Konec sledi.)

Rusinska pripovedka.

Goljuf Gregor.

(Iz Lumirja.)

Enkrat je šel jeden žid (jud) iz terga in se je pridružil jednemu vbo-gemu nadeniku (tavarharju) kteri si je službo iskal; — sta šla tedaj skup-pej, dok sta k jednemu potoku prišla. Žid je črevlje izzul, nogavice iz-vlekel, hlače gor zagernil in je gazil (bredil) najpred; nadenik je šel v petah za njim. Žid si je deržel torbo, da bi se mu ne smočila, tudi črevlje, nogavice in konce svoje jope vse v jednej roki, ker se je s drugoj u palico opiral, da bi ga voda ne poderla. Pa vender je na

gladkem kamenu zderknil, alj se je še srčno na nogah sderžal, le na eni strani se je nekoliko zmočil in je na vso gerlo zakričal: „Aj vaj!“ — On si je le samo konce od jope smočil, pa možnja s dnarji je mu pri tem iz aržeta zletela, — nadenik to zagledavši se je počasi pripognul je rokav ogernul in je možnjo iz vode potegnul in njo hitro skril.

Sta na breg prišla, se obula in šla dalej; na poti še le žid zapazi, kar se mu je pripetilo: „Aj vaj, dnarje so tē tam! (proč) nekdje sim jih zgubil, alj nisi videl Gregor?“ — „Ne, nisim videl“ je Gregor rekel. — Vbog žid išče tedaj po poti, alj tam nič, tu nič (ničesar ni našel). Kaj storiti? Šla sta tedaj dalej. Žid je dolgo premišleval, dokler si je naslednje domislil, da to drugače biti nemore, ko da je on dnarje v vodi zgubil in da je Gregor, ki je za njim šel, jih gotovo našel; pa kaj je hotel s njim storiti, ko ni obstal? —

Prideta u kerčmo; sdaj je začel žid Gregorju prigovarjati, da bi obstal, alj je te dnarje našel in ga je počastil s žganjem, govoreč: „Alj ni res, Gregor, jaz sim šel, in ti si šel.“ — „Da“ odgovori Gregor. „Na napij se žganja. Alj ni res, jaz sim vodo gazil in ti si vodo gazil?“ — „Da“ odgovori Gregor. „Na, napij se žganice.“ — Gregor se je napil. Alj ni res, Gregorček, da so dnarji proč!“ — „Da, da“ priterdi mu Gregor. „Na, napij se žganičke! Alj ni res Gregorček, da so dnarji u vodo plunknili in da se ti hvop za njimi?“ — „Lažeš!“ je Gregor odrekel — Žid je zopet nadeniku v novič začel prigovarjati, dok ga je vendar, mu zaporedoma žganje piti davajoč, naučil, da je obstal, da so dnarji proč, in da je jih on vjel.

Žid se je močno veselil, ko je videl, da Gregor že obstaja in je k njemu rekel: „Pojdi, Gregorček, sadaj bodeva midva k gospodu (k mandatoru) šla, alj ti moraš tudi pred gospodom takó povēdati, in jaz ti bom še žganja plačal.“ Gregor si je pripil in je odgovoril: „Dobro, pa bos in takó raztergan ne grem; daj mi škornje, kožu in novo kápo, potlé kuražno clo prēd hudiča stopim, kaj ne pred gospoda.“ — Žid se je nekoliko s arendarom (najemnikom kerčme) na tihom pogovarjal, in te je jima edno jizbo odperl. Tukaj je bilo vsega dosti, kakor na tergu: tukaj so bile opanke in širaki (možke suknje iz tolstega sukna), kožuhi, kape, škornje, črevlji, hlače, robci itd. itd. Da i železno orodje je tukaj bilo: orala, lopate, vile, noži, sekire — vsega dosti — in vse to je bilo v zastavi za žganje, kakor je kdo žganja potreboval alj na božje pot, alj na pogrebščino alj, kakor komu Bog dá, na svatbo (hoscet); — pri vsih teh rečih se žganje potrebuje, da bi se mogli gosti dobro počastiti.

Židova sta tedaj Gregorja oblekla, sta mu dala škornje, kožu in kápo, in možko je šel s njim k gospodu. Sdaj je žid Gregorja zatožvati začel. „Velmožni (veliko mogoči) gospod! Midva sva šla iz terga, sva šla čez potok, tam so moji dnarji mi u vodo padli in Gregor je jih vjel: „moji denarji plunk, Gregor pa hvop.“ — Alj Gregor je se odsekel: „Lažeš.“ — Gospod se nasmeja in praša: „Kako je to bilo, kako?“ — Žid: „Velmožni gospod! tako je to bilo! Alj ni res Gregorček: jaz sim šel in ti si šel.“ — „Da!“ — „Saj čujete, velmožni gospod, jaz sim šel in on je šel,“ (in k Gregorju) „in alj ni res, jaz sim vodo gazil in ti si vodo gazil?“ — „Da.“ — „Vidite, velmožni gospod, da on že obstaja“

(je žid poskakujoč pravil.) »Alj ni res, Gregorček da so denarji plunk, ti pa hvop?« — »Lažeš!« odgovori Gregor. Gospod se je v novič jël smejati in Gregor se odreže, rekoč: »Glejte sitnega žida! On bo še rekel, da je tudi taj kozuh njegov.« — »In čigav je, ko moj? In morebiti, da tudi škornje niso moje?« kriči prestrašeni žid. »Se vè, da niso tvoje.« — In morebiti, da tudi kapa ni moja.« — »Liho tvoje mater!« (rusinska poslovice: »Naj gre slabo tvoje mater!«) nič ni tvoje, daj sem. Tako je žid kričal, in je hotël Gregoru kapo in kozuh vzeti. Pa gospod se je razserdil in je dal žida v ječo zapreti. Nadenik pa je šel po svojem potu in je imël kozuh, kápo in škornje in k temu še dnarje. In tako je človeku od rok šlo (ako je to gotovo — resnica) saj enkrat žida ogoljufati.

K n j i ž e v n o s t.

Pregled

gibanja slavenskega na polju slovstvenem.

Pod ovim naslovom govori gospod J. M. Hurban u svojih Pohladih o Slovencih ovako: Naš pregled začnemo s veliko grano jugoslavensko. Ta grana je pod več vlad raztergana i na več narečij razdêljena. Jugoslaveni se posluže u pismu dveh azbuk, cirilice i latinice. Oni so se začeli imenovati »Jugoslaveni,« kar je od prejšnega imenovanja »Iliri« mnogo rêsničnije. Glavna dêlavnost na polju slovstvenem se sadaj pokazuje pri Serbih, Horvatih i Slovencih. Mesta, u kterih se naj več dêlavnih sil sbira i sossrêduje so Bêligrad, Zagreb, Ljubljana i Celovec. Izvan tega imajo tudi Slovenci v Terstu, v Gradcu; — Serbi v Zemunu, Temišvaru, Novom Sadu; — Horvati u Varazdinu i Djakovu verlih domoljubov i slovstvenikov. Ako pregledamo činost Jugoslavensko, opazimo prvič povstavajoće iz svojih razvalin krêpko slovensko plême. Njih domaća literatura se od dne do dne vse bolj širi i ukorênuje. Izverstne novine za ljudstvo pod uredništvom slavnega dr. Bleiweisa že deveto lêtò razlivajo omiko med prosti, neizobraženi narod. Te novine izhajajo pod imenom: »Novice kmetijskih, rokodêlnih in narodskih reći«, prinašajo sastavke iz gospodarstva i rokodêlstva, i se tudi krêpko pećajo s slovstvenimi i narodnimj novostmi. One so silno razširjene med Slovenci i mnogo čislane. Časopis višjega gibanja je že večkrat omênjena in pohvaljena »slovenska Bčela.« Ona izhaja u Celovcu nakladom žlahtnika Kleinmajera.

Izvan časopistva se je život književni i narodni med Slovenci u novih časih čudovito razmagal. Spisatelji slovenski so vsi polni tuge i hlepenja po literarnoj slavenskoj jednoti i slogi. Njih učenejši književnici ne znajo samo serbsko alj tako imenovano ilirsko narečje; temveć oni razume tudi druga slavenska narečja. Imenitnejši med njimi so na Dunaju dr. Miklošić, Jancžić, Svetić, Jeriša, Terdina i već drugih. Slavna imena na Štajerskem, Krajskem, Koroškem i Primorskem so še: Koseski slaven, imeniten pësnik u Terstu, kjer neki visoki urad opravlja;

Toman pravdoslovec u Gradcu, kojega pèsni se po celoj Slovenii rade čitajo i čislajo. U njih se najde posebna živost obrazov, bogatstvo misli i čista besěda. Alj posebna, morda jedina prikazen na Avstrijskem je Miroslav Vilhar. Njegov genius je iz rok Višjega padajoća mana slovenskemu plemenu. On je pèsnik u misli i životu, njemu je poesia žlahtna dēva, nebeščanska pravica; to dokazuje sleherni njegovo dēlo i vsak njegov čin. Spěv je živelj njegovega života, ki se objavljuje u pèsnih i u godbi. On je pèsnik i godbenik ukup. Vse kar on izda, vse podari svojemu milemu narodu. Dohodke svojih obilno uspěšnih trudov porabi on za darila slovenskim spisateljem. Rěs je, da le njegovo premožno stanje mu to dēlati pripusti, kar mnogim slabe okolnosti nepripuste, pa kje se najdejo drugdē taki spisatelji, ki bi plaćilo svojih trudov u darila drugih spisateljev obrnili? Mnogi žive u ugodnih okolnostih alj oni ne darijejo ničesar za blagor svojega naroda; temveć oni bezkoristne i većkrat tudi škodlive knjige med svoj narod trose i ga tako kvare. Ako priměrimo s takimi spisatelji slavnega Vilharja; imamo obraz popolnega angela, imamo obraz slavjanskoga pèsnika. Njegove pèsni so proste vsega kvara i vsega, kar bi jim k nećesti služilo; alj one niso proste naroda, one so u narodu ukorēnjene. Pri drugih pèsnih je to naopak. Život Vilharja se konća i začne u narodu. „Slováci! izdihne Hurlban, učme sa zavidjet takúto krasu, takúto slávu razú (značaja) slovanskjeho. Primi básnik (pèsnik) slovanski pozdravejja bratou od Tatjer!“

Tudi Cegnar je mlad, bogatoobdarjen pèsnik slovenski. Posebno slavo si je pridobil skoz izverstni preklad Mosenthalove Deборе, ki se obćno obćudjuje. Mažgon bi bil izversten prozaikar postal, alj nemila smert je ga vzela u veliko žalost i tugo Jugoslavenov. Živeći spisatelji prozaićki so še Kociančić, Vertovec, Majar, Malavašić, Navratil, Poženćan, Valjavec, Javornik, Robida i še već drugih.

U Celovcu se je sdružila slovenska mladež k imenitnemu naměnu k izobraževanju u slavljanščini i razširjenju duha narodnoga med prostim ljudstvom. Slovenski časopis v Celovcu od mladeži izdavan „Slavia“ izhaja dvakrat u tēdnu i donša krasne pèsni i ćlanke u prozi ter prestave iz vsih slavjanskih narećij. Oni imaju tudi knjižnicu, katera pa se mora s pomankovanjem boriti i potrebuje domoljubne pomoći. Tako se tudi vježba mladež slovenska u Ljubljani, Celju, Gradcu, Gorici, Mariboru in Terstu. Razun Slavie celovskē imaju Slavio tudi u Ljubljani i u Celju. U Ljubljani so tudi imeli djaci u aložjevišću svoj poseben časopis Danićico, katera je pa zaspali morala. — S radostjo pozdravimo ova društva i slovstveno ćinnost nadepolne slovenske mladine. Slovenski domoljubi, ljudskih škol ogleda gospod Rudmaš, Janežić i drugi slovensko mladino u Celovcu podpiraju s knjigami, razdělivajo darita, kakor je nedavno slavni Rudmaš učinil, razglasujuje po časopisih njih duševne proizvode i podbadaju drimajuće, da bi ravno tako storili. Mi s radostjo gledamo na ove naprědke naših slovenskih bratov i jim vošimo obilni vspěh, njih brati na starodavnih Tatrach.“ Komu serce ne poskakuje od veselja in radosti slišati, kako se imena naših domorodcov, naših spisateljev i naše nadepolne mladine tam daleko pod Tatrami s'avno imenujejo: Slava!

* Slavno znani gosp. Radoslav Razlag nam iz Gradca tole piše: „Ja naćaním ovu jesen izdati jugoslavenski zabavnik (Almanach) na

buduću godinu pod naslovom „Zora“, i to što se jezika tiče, u smislu spojenja južnih naših poreklah s obzirom na sèverna narečja. Eto vam kratki sadržaj Zore: Pësme (ljubezne i domorodne). Pripovëdke (zabavne i podučne). Koledar rimski i pravoslavni sa zgodovinskimi primetbami. Narodni obiçaji i narodne pripovëdke (p. o vësticah, zvëzdah,). Životopisi slavj. pisateljev (kratko den narodjenja, kdë žive i što su spisali i njihova izvanjska slika oçi, struk, obraz). Nekoji znanstveno — zabavni i podučni sastavci. Prislovice, zagonetke. Kratki pregled stanja jugoslav. slovstva.

Ako mi bude moguće, hoću tri pësme u Cirilici ponatisnuti dati zajedno sa cirilskom azbukom. Gotovo jest, da je vse naše novinarško dokazivanje o sjedinjenju slovstvinom i jezikoslovnom prazdno, ako se ne brinemo, što takvoga i spisati; to bi mi dakle veoma drago bilo i bi po mojem umenju našem k slozi težećem trsenju nemalo koristilo, da se više vlastencev s menom sdruži (da vsaki bar jeden članek, jednu pësnicu šalje), da svët iz toga uvidja, da nam je ozbiljna volja u toj svetoj rëçi, jer ne samo pojedini, nego vsi uzajemno radimo. Možda bi kto na Koruškem hotel pripomoçi? Spisi meni saj do 15. oktobra poslani, budu gotovo uvrstjeni.“

* Slovensko društvo u Ljublani ima za natis pripravljeno: „Kratek zemljopis s pogledam na stare in nove čase sveta,“ spisal P. Hicinger; in pa: „Zgodovino slovenskiga naroda“ spisal Janez Terdina. Ravno je na svitlo prišla knjižica: „Sveti Juri serëni vojsak.“ Velja 12 kr. — Pri Leonu u Celovcu se tiskate dve pripovesti: „Peter“ in „Paul.“ —

* U tiskarni sinov Haase u zlatnem Pragu se ravno tiska za vseučilišće Kievsko na Ruskem: „Češškaja gramatika s upražnjenjama, kratkoju chrestomatiju i slovarom.“ —

* Pražky prstonarodni list naznani, da se sliši, da se bode u Pragu začel časopis u ruskem jeziku izdajati pod naslovom: „Polabski Rus.“ Izhajal bode na teden edenkrat.

Rusi so začeli se učiti česki jezik, — avstrianski Slavjani bodo dobili ruski časopis i se učili ruski jezik: živila slavjanska uzajemnost in književna sloga! —

Z m e s.

* U nekih nëmskih novinah smo brali oster sostavek, u kterem se nekdo močno pritoži čez to, da je ljudstvo u Terstskéj okolici na Primorskem tako malo omikano in izobraženo. Nobeden bi ne verjel, kako daleč zadej so še tam ljudi: u nekterih krajinah še vasi med seboj včasi popolnoma vojske peljejo, nobeden popotnik se u notrajno deželo ne poda, in ednega človeka, ki je tam povsod poznano umetnijo, nože

pogoltniti naredil, bi bili ljudi skoraj kot hudega copernika vbili. »Ja! napéna in kriva omika mést, ktera je talianska, nemore imeti nobene moči, nobenega upliva na ljudstvo, ktero le samo slovensko zastopi.« Tako govorijo tiste némške novine proti svojej navadi. Kar je pa resnica in pravica na Primorskem, mora tudi biti na Koroškem. U Istrii (Primorskem) so ljudi čisto slovenski, pa so od Talianov zaterti;—Slovenci so hlapci, Taliani so gospodi! Skoz to gospodovanje Talianov je tam talianski jezik, ravno kakor pri nas némški, postal jezik gosposki, jezik, po katerem se je človek izobražiti zamogel. Po méstih in mésticah istrijskih gospoduje povsod talianski jezik ravno kakor pri nas némščina. Ljudstvo po vesih in nekaj tudi po méstih pa ne razumi nobenega jezika razun svoje slovenske materščine. Na tako vižo pa, da vsi izobraženi ljudi le talianski jezik govoré, ljudstvo u omiki in izobraženosti napredovati nemore. — Glejte prijatelji ljudstva! nov dokaz, da je živa potreba za slovenski jezik se potegovati: zakaj brez njega ostane ljudstvo vselej neumno in — sužno! —

* Na néko čudno vižo je nam u roke naletela némška knjižica: „Glockentöne“ III. svezek st. 174, kjer smo tole brali: „Dunaj 16. februarja. Oesterr. Korrespondenz je donesla neki sostavek, kteri obširno in prav mikavno popisuje, kako se je grof Stadion (bivali minister) ko je poglavar na Primorskem bil, se prizadeval, nove šolske knjige vpeljati. Stadion je spoznal, da je živa potreba, slovenske, ilirske, talijanske in némške, u Istrii navadne šolske knjige popraviti in zboljšati; posebno je spoznal, da so predrage. On je taj léta 1845 od tako imenovanega bratovšnega zaloga, ktereга tretjina je za šole naménjena, 40,000 fl. odločil, da bi na to vižo mogoče bilo, šolske knjige boljši kup izdajati in u Terstu vladno zakladnico šolskih knjig napraviti. Občine so bile zavezane, te knjige brez dobička prodajati, in za borne otroke zastonj jih poskerbeti. Kar je bilo starih knjig, so jih naj prvi jezikoslovci in detovodci pregledali in popravili, kar je jih menjkalo, so se nove napravile alj pa iz drugih jezikov prestavile. Vse to, pristavi „Oesterr. Korresp.“ se je zgodilo lépo razumno in dogovorno s cerkevjo. Pri talianskih knjigah je posebno škof Porečji (Parenzo), pri slovenskih nadškof Goriški (Görz), pri ilirskih škof Kerški (Veglia) pomagal. Poimence se je berilo za odrasčeno mladino in za nedelske šole sestavilo in scer u talianskem, ilirskem in slovenskem jeziku. Kakor se vidi, so gospodi u misli imeli, prav ročno in koristno knjigo za proste ljudi napraviti. To berilo zaderži „Navod k lepem keršanskem zaderžanju“ (Anleitung zur kristlichen Wohlgezogenheit) od knezoškofa Bernada Galura, dalej poljedelski katehizem, najboljse in najimunitnejše reči iz narodne književnosti, in tudi nekaj iz zemljopisa in dogodivščine posebno domovinske. Kakor založni katalog (zaznamek) kaže, se znajde sedaj tam 20 némških, 24 talianskih, 17 slovenskih in 17 ilirskih izdanih knjig; cena je počrez tako ustanovljena, da edna pola na eden krajcar pride. Pregled, koliko knjig se je od léta 1846 do 1850 prodalo, kaže, kako so novi časi tudi u šolske reči in zadeve segali in rezali. Léta 1846 se je razprodalo 45,011 knjig, léta 1847 je to število narastilo do 72,096 knjig, l. 1848 je spet padlo na 35,533; léta 1849 je število se povišalo spet na 45,743 in l. 1850 na 75,381 knjig. Prekucija léta 1848 se je najmenj poznala pri prodaji slovenskih, najbolj in najškodljivejši pri prodaji talianskih knjig. To se more temu pripisati, da je na suhem

tedaj hotla taliansčina vse poplavati in zadušiti, — na otokih pa, da tam ljudi sploh do šol serca nemajo." — Časopis „Oesterr. Korrespondenz“ se urednijam vladnih novin zastoj pošilja; in mi Slovenci moramo tako imenične reči zastran Teržaških knjig še le po dolgem času tako rekoč: na čudno vižo iz nemških časopisov zvedeti! Saj imamo slovenske vladne novine: he! „Ljublanski časnik“! —

* Čast. gosp. Ivan Kukuljevič, predsednik društva za povestnico jugoslavensko, je u seji tega društva 8. avgusta t. l. o svojem potovanju u Benetke prav imenične in vesele reči naznanil. Žal je nam, da le za nas Slovence naj važniše reči ponatisnuli moremo: zakaj prostora nam u Bčeli zinanjka.

„Na mojem potovanju po spodnjem Štajerskem, je govoril I. Kukuljevič, sem se soznalil s vrednim slovenskim domorodcem, gospodom Davorinom Terstenjakom in pisateljem gospodom prof. Rudolfom Puffom. Te ima mnogo starin in dobro pozna slovensko Štajersko. Ker se on posebno s dogodivščino in arheologijo peča, obeta da nam bode na roko šel, ko kaj iz Štajerskega zvediti želimo, zavolj tega bi bil vreden, da se izvoli za dopisajočega ali častnega uda, ker razun gospoda Miklošiča nimamo v spodnjem Štajerskem nikogar, ki bi za društvo delal. (Predlog se poterdil). Pridši v Ljubljano obišem književne zaklade, najdem 1. v muzeumu, razun drugih starin, važni rokopis s nekaterimi prav dobrimi umotvori krajskih umetnikov in več redkih rokopisov in knjig; 2. v stanu zgodovinskega društva nekoliko za nas važnih rokopisov in povelj, ktere nam ondašnji gospodi radi priobčijo; 3. v gimnazialnej knjižnici prevažno sbirko ranjkega Kopitarja, važne rokopise za našo zgodovino, ktere sim si zaznamoval, — v knjižnici seminarijska pisma o Primožu Truberu in o napredku reformacije na Krajskem, kar bom v arhivu priobčil. V marljivem literarnem društvu slovenskem, kteremu je dr. Bleiweis predsednik, sem tudi marsikej našel. To društvo bo izdalo zdaj slovensko zgodovino od Terdina. Obiščem tudi Kosta, pisatelja zasluženega za mestopis Krajskega in povestnico. On ima lepo sbirko starih novcev, od kterih nam bo imenik naznanil. Zasluži tedaj, da se zvoli za častnega uda; (predlog se poterdil). Obiščem potem vse cerkve i umetnike v Ljubljani in nje okolici, ter nabere mnogo predmeta za življenjopise ilirskih umetnikov. Pri vsim mojim ogledavanju mi je na roko šel vredni vrednik Novic, omenjeni gospod dr. Bleiweis. V Terstu živi za vso Istrijo najvažniji spisatelj historie i starin učeni gospod dr. Kandler. On mi je pri vsem mojem ogledovanju šel na roko, poklonil mi je več svojih važnih talianskih del, in posodil našemu društvu veliko sbirko pisanih povelj, važnih za taliansko zgodovino. Kakor naš nov častni ud nam bo velike koristi v Istrii. Slovensko društvo, ki ima v Terstu svojo kasino in krog 200 udov pod predsedništvom gospoda Vesela, slovenskega pesnika, bi bilo vredno pozvati, ker v Istrii ni zgodovinskega društva, da tudi svojo oko oberne na starine v Istrii, posebno slavske, in da po svojih udih, ki kakor morskii kapitani in tergovci po morju potujejo, za take slavske rokopise in starine poskerbi, ktere bi taki potniki po jadranskih otokih in mestih in orientalskih pokrajinah lahko nabrali. V Benetkah je za nas najvažniji tajni arhiv bivše beneške republike v samostanu dei Frari, ki je v 300 sobah razredjen in krog 130,000 svezkov šteje. Tu leži po sobah polno polic s dalmatinskimi, primorskimi, istrianskimi, uskočkimi,

ogerskimi itd. pesniškimi knjigami pokritih. Jaz se nisim mogel dalj kot dva dni tu muditi, prepisal sim povelje kralja Krešira od leta 1059 in še neko drugo povelje. Vodja Mulineli je pripravljen vsacemu našemu poslancu v vsem na roko iti in vredno bi bilo, da se od države kdo tje pošlje, ki bi se dalj časa s timi prevažnimi spomeniki pečal. V Marciani je mnogo rokopisov, ki v našo zgodovino segajo. Vodja te knjižnice, gospod Vallentinelli je izdal imenik tih rokopisov, ki govore o Dalmaciji. Te mnogo zasluženi in učeni mož zasluži biti naš častni ud. (Predlog se poterdí.) V Benetkah ima tudi knjigar Bonvechiato mnogo rokopisov in knjig slavenskih. Istria, naše primorje in otok Kerk, akoravno je po teh krajih mnogo naših pisateljev potovalo, ki so rokopise in starine nabirali, imajo vendar še mnogo nam nepoznanega. Jaz sem na hitrem potovanju nabral mnogo o življenjopisu naših umetnikov, nabral sim glagolske napise, velik del rokopisov glagolskih iz 14. in 15. veka, vsih skupej zdaj 40 predložim; pozneje pa jih bodem še več, ko jih bodem vredil, in govoril bodem o njih, ko bodem obširniši popis mojega popotovanja v Kolu priobčil. (Se s zahvalo sprejme).

* Kraljevi gradec (Königgrätz) na Českem. »C. k. deželna poglavarija na Českem je zvedila, da se u marsikterih šolah českih kraljev kateheti in učitelji kersanskega nauka na to poslužijo, s njim otroke nẽmski jezik učití. Zategadel je poglavarija konsistorie zarotila, oestro na to gledati, da se bode kersanski nauk povsod u materskem jeziku učil, in da se bode u šoli povsod u materskem jeziku molilo in pelo.« Tako piše »Oesterreichisches pädagogisches Wochenblatt« u 68. listu. Živo, živo potreben bi bil ravno tak ukaz za slovenske šole po celej Slovenii! —

Med i pelin.

* Ni skoraj na svetu stana tako imenitnega, pa tudi tako težavnega, kakor je stan učiteljski. Priden učitelj dela noč in dan, dela s duhom in telesom, na večer mora pa morebiti spat iti — s praznim trebuhom! »Učitelj — mučitelj.« Zato razveseli se vsaki prijatelj šole, ljube mladine, omike in napredka, ko sliši ali čita, da je te ali uni milosrčen človek na to ali uno vižo poskusil žalosten stan učiteljev zboljšati. Serce se je gotovo vsakemu smijalo, ki je u »Bčeli« od 15. februarja t. l. bral, da so naš c. k. šolski svetovavec, gosp. Sim. Rudmaš, namẽnili, pridnim in vrednim učiteljem darila u dnarjih dẽliti. Dvakrat so se gosp. Rudmaš na deželo podali, ljudske šole preiskovat. Na svojem prvem potu so sledeče dehantije preiskovali: deh. Kanalsko, gornjo in spodnjo Zilo, večji del Belaške in Rožeške dehantije, in celo dehantijo spodnjo — Rožeško. Kako se je šolskemu svetovavcu na tem potu godilo, koliko veselega in koliko žalostnega so u ljudskih šolah najdlí, — tega mi ne vẽmo: to se je vis. ministerstvu na znanje dalo. Mi le to vẽmo povẽdati, da so gosp. šols. svetovavec tri učenike obljubljenih daril vredne spoznali. Pervo darilo to je 20 rajn. u dvajseticah je dobil sloveči slovenski spisatelj in domorodec, gosp. Gregor Somer u Borovljah, — drugo to je 15 rajn. u dvajseticah je dobil pridni in nadopolni učitel u Ločah, gosp. Jožef Katnik, — in tretje darilo, to je 10 rajn. tudi u dvajseticah že od nekđaj slavno znani nadučitel u Štebnu pri Bekštajnu, gosp. Šiman Wigele. —

Kdor hoče šole po deželi u resnici na višjo stopnjo povzdigniti, mora najprej s tim začeti, da učiteljem živeti pomaga. Lepa hvala taj c. k. šols. svetovavcu, ki so to reč tako živo zadeli! Slava pa tudi učiteljem, ki so bili teh daril vredni spoznani! Slišimo, da so gosp. Rudmaš tudi na svojem drugem potu nekatere prav izverstne učitelje najšli in jih tudi obdarovati naménili. Kakor hitro to reč bolj na tanjko zvemo, jo tudi hitro oznanimo. —

* Čudno je in človek bi ne verjel, ko bi ne vidil, da so Slovenci sami naj hujši sovražniki svojega materskega, slovenskega jezika. Od tistih neumnežev, ki hočejo za terdo slovenske otročiče terdo nemške učenike in šole, in se s svojo neumno termo od Ponciusa do Pilatuža plazijo in norce prodajo, — od tistih slovenskih županov, ki za svojo slovensko občino si nemški pečat za slovenski denar kupijo in svojim Slovincem nemško načerkane domovnice dajejo, in tako imenitne in lepe pravice, ki jih je naš presvitlec cesar slovenskemu narodu in jeziku podělil, posili od sebe odbijejo, — od tih nočemo sedaj govoriti, — danes imamo le nekaj družega na sercu: krajske table, ki jih občine narediti morajo. Visoki ministerski ukaz, ki je 17. septembra 1850 izdan bil in u našem deželnem zakoniku na strani 244 stoji, pravi tole: §. 5. „Na krajskih tablah mora zanjprej k manjemu saj ime kraja, občine, okraja in sodnije, kamor sliši, u nemškem in u deželnem jeziku zapisano biti:“ deželni jezik je pa po slovenskih vesih slovenski jezik. Pa poslušajte, ljubi Slovenci! kako čudno se po svetu godi. Občine na nemškeje meji (postavim u Blatogradu, Moosburg), — občine, ktere so nam prej za močno na nemško stran nagnjene se zdele, in nekđaj „deutsche Liedertafel“ imele (postavim Podkloster, Arnoldstein), stavijo si nemško — slovenske krajske table. Slava jim! Občine pa, kjer so sami in čisti Slovenci doma, in kterih župane smo za modre in prebrisane gospode imeli in spoštovali, — tam zagledaš krajske table samo u nemškem jeziku. Imenovali danes nikogarja nočemo, — baramo pa vendar: Občinski župan! Slovenska mati te je pod sercom nosila, na slovenskeje zemlji te tvoja zibika tekla, — slovenske glase je tvoj jezik najprej izgovarjal, — slovenski brati te obdajajo in med Slovenci ti živiš, — Slovenci so te za svojega župana izvolili, da jim po domače pravico delaš: alj te ni sram, alj se ne bojiš sedaj svoj slovenski jezik zasmehovati? Alj se ti ne smili slovenski popotnik, ki ne zna tvojih nemških tabel brati in ne vè kam se podati? Alj ne vèš, da tebe in tvojega jezika tudi tujci ne bodo čestili, ako ti sebe in svojega jezika ne čestiš? In poslednjič, občinski župan! alj se ne bojiš, tako očitno postavo prelomiti; kaj bodeš rekel, ako ti slavna poglavarija ali okrajna glavarija zapove, na tvoj denar te table po postavi prenarediti? To se bode prej alj šlej gotovo zgodilo zakaj mi dobro vemo, da naš občno ljubleni poglavar oistro na to gleda, da se postava spolnuje in vsakemu jeziku pravica godi. Kakor hitro od te napake kaj zvè, bode gotovo tudi storil, kar je prav in postavno. —

* „Südslavische Zeitung“ št. 184 nam pripoveduje od nekèga čudnega učiteljskega shoda u Velikej Nedelji (Grossontag) na dolnjem Štajeru. Gosp. dehant P. D. so menda nekèje napisali, se s tim zapisnikom od fare do fare peljali, nekatere podpise nabrali in to pod imenom zapisnika učiteljskega shoda deželnej šolskeje oblastni poslali, — in za to tudi pohvalni list iz Gradca dobili. Ali je temu res taka: to bi bil

gotovo učiteljski shod comme il faut! Tudi pri nas na Koroškem imamo že učiteljske shode, alj vse drugače, po postavi od 26. julija 1851 uravnane. 13. avgusta 1851 so se u Doberlej vesi (Eberndorf) sbrali vsi učitelji in šolski pomagavci tega šolskega okraja in tudi tri duhovni, ter so imeli učiteljski shod. Predsedoval je visokovr. šolski ogleda gosp. Balant Bergmann; pričujoč je tudi bil c. k. šols. svetovavec, gosp. Rudmaš. Posvetovalo in govorilo se je od 2 do 5 popoldanj zastranj marsikterih reči. Gosp. Bergmann je bil učiteljem naložil, da naj vsi svoje misli zastran prvega nauka u branju in zastran učnega jezika doma napišejo, in svoje spise s seboj prineso. Vsi so odgovore prinesli in vsi prav umno in dobro odgovorili. Med vsimi najbolj in skoz in skoz u čistej lpej slovensčini je odgovoril nadučitelj u Doberlej vesi, gosp. Janez Hofbauer. Alj bode le mogoče, bodemo ta dva izvrstna odgovora tudi u »Bčeli« ponatisnili. Zastran naučnega jezika je izvrstni nadučitelj, gosp. Hofbauer, te misli: da bi že bil skrajni čas, po ministarskem ukazu u ljudskih šolah otroke u maternem jeziku podučevati; po tistih krajih taj, kjer se u cerkvi in doma po slovensko govori, najprej u slovenskem jeziku, in po tem še le, ki otroci slovensko že precej znajo, s nemščino začeti. Vsi učitelji so to misel poterdili in globoko iz srca izdihnuli, da bi le začetka prihodnega šolskega leta tudi potrebne knjige se dobiti zamogle.

Te shod se je tako lepo in hvalevredno obnašal, da so gosp. Rudmaš po svojej 8. februarja t. l. oznanenjej obljubi predsedniku tega shoda 20 rajn. u dvajseticah izročili, da bi se naj s njimi potrebne knjige, časopisi i. t. d. posebno u slovenskem jeziku za učiteljsko knjižnico tega šolskega okraja nakupili. —

Da bi se taki shodi tudi drugod oživili! —

Směšnice.

* Jedan gospodin sēdel je u trakterii, kar dobije glas, da mu je žena rodila sina, i da je kako mati tako i mladenec dobroga zdravja. To slišati je tako zadovoljan, da berzo zaišee čelu butelju vina. Kada prične piti, u taj mah dodje služkinja i reče mu, da je njegova žena rodila še jednoga sina. Ni ovaj glas nije mu bil protivan, i reče samo: »No dobro, jaz hočem skoro i sam doći. No nije ni polovice butelje izpil, alj evo! i trećega posla, koj mu rekne: »Idite gospodaru! domu vaša supruga rodila vam je še jednoga sina.« Na to rekne gospodar: Sada že vidim, da mi tu stanja nije; ja moram čas pre domu derćati i nagovoriti ženu, da bi odložila i za prihodno leto.

* Nēka gospa vrlo krasnoga lica, ali rukami malo prevelikimi dala se je slikati (porträtirati). Slikar pa k lepoti njezinoga lica i ruke krasne napravi. Kada gotovu sliku njoj donese, reče njemu gospa: Vi ste mojim rukam bolje, kakor obrazu laskali (se priliznuli). To je i dužnost moja, odgovori slikar, ker me vaše ruke i plate.

* Dober nekoj slikar zapusti svojo umētnost, ter se povda lēkar-nomu nauku. Kada je bil on poprašan, zašto je to s'oril? odgovori: »zmotam slikarovim vsaki prigovarjati more, zmote pa lēkara zemlja sakrije.«